

Nr 199.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1917 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till arbetslöshetens bekämpande ävensom i ämnet väckta motioner. (4:de avd.)

I en till riksdagen den 7 maj 1917 avlåten, till statsutskottet för förberedande handläggning överlämnad proposition, nr 360, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag föreslagit riksdagen att be-myndiga Kungl. Maj:t att för arbetslöshetens bekämpande, i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angivna grunder, använda och av tillgängliga medel, mot framtida anmälan till ersättande, förskjuta ett belopp, utöver förut för ändamålet disponibla medel, av ytterligare 7,500,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 488, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande handläggning, har herr *E. A. Nilson* i Örebro hemställt, att det belopp, som befinnes vara erforderligt för arbetslöshetens bekämpande, måtte uppföras å riksstaten för år 1918, med rätt för Kungl. Maj:t att därav disponera erforderligt belopp redan under innevarande år.

I sammanhang med förevarande fråga har utskottet till behandling förehaft tvenne likalydande motioner, väckta, den ena, nr 57, inom första kammaren av herr *J. O. Ödlund* samt den andra, nr 138, inom andra kammaren av herr *L. Borggren*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta, att till de arbetare, som genom livsmedelsransoneringen blivit arbetslösa och icke kunna erhålla annat arbete, anslå

nödiga medel så att de, under den tid bröd- och sockerransoneringen pågår, må erhålla understöd av statsmedel, motsvarande de löner som innehades, då de måste lämna sina platser, ävensom att understödets utbetalande må — vad det gäller bageri- och konditoriarbetare — ombesörjas av svenska bageri- och konditoriarbetareförbundet.

Beträffande vad som anförts till stöd för ifrågavarande framställningar får utskottet hänvisa till motionerna.

De rådande, ovissa förhållandena å arbetsmarknaden nödvändigögra otvivelaktigt, att ytterligare medel måste ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för bekämpande av arbetslösheten under kristiden. I främsta rummet böra givetvis framgent liksom hittills det allmännas strävanden gå ut på att såvitt möjligt bereda de arbetslösa tillfälle att genom eget arbete förskaffa sig bärning. Erfarenheterna från de hittills — företrädesvis för stenarbetarne i Blekinge, Halland och Bohuslän — vidtagna förebyggande hjälpåtgärderna hava ock av departementschefen betecknats såsom i allmänhet uppmuntrande. Att emellertid avsevärda medel måste beräknas jämväl för ren understödsverksamhet får enligt utskottets uppfattning anses ådagalagt. Mot den ökning av understöden, i den mån särskilda förhållanden sådant påkalla, med högst $\frac{1}{3}$ av nuvarande maximibelopp, vartill enligt propositionen möjlighet borde beredas, har utskottet ej funnit anledning till anmärkning.

*Utskottets
yttrande.*

Vad angår de väckta motionerna om statsunderstöd åt arbetare, som genom livsmedelsransoneringen blivit arbetslösa, inhämtas av det till propositionen hörande statsrådsprotokollet, att Kungl. Maj:t redan har sin uppmärksamhet fästad vid förhållandena inom ifrågavarande yrken. Genom bifall till propositionen skulle Kungl. Maj:t ock beredas möjlighet att vidtaga de särskilda åtgärder, som kunna finnas vara påkallade med hänsyn till de av livsmedelsransoneringen berörda arbetargrupperna. Den av departementschefen ifrågasatta anordningen att arbetslösa, som genom arbetslöshetsanstalt eller arbetslöshetskommitté beretts anställning, skola erhålla skäligt tillskott till lönen under en kortare övergångstid, då de under utbildning för arbetet icke förmå vinna rimlig utkomst, synes utskottet vara av särskild betydelse för nu omhandlade arbetare. Det torde likväl vara att antaga, att i fråga om dessa grupper arbetslöshetsunderstöd måste tillgripas i ej ringa omfattning. Någon särställning i understödshänseende torde dock ej kunna beredas de genom livsmedelsransoneringen arbetslösa, särskilt med hänsyn till de konsekvenser, som därav skulle kunna tänkas följa.

Med avseende särskilt fäst vid att genom ransonering eller andra därmed jämförliga åtgärder arbetslöshet kan komma att i särskilt stor utsträckning inträffa i vissa kommuner, har emellertid utskottet funnit det angeläget, att de oförvällat arbetslösa säkerställas för att ej bliva utan arbetslöshetsunderstöd. Detta torde lämpligast kunna ske genom återupplivande av den bestämmelse, som i enlighet med beslut av 1916 års riksdag intill den 1 oktober samma år gällt därom att undantagsvis, på grund av särskilda omständigheter, arbetslöshetsunderstöd kunnat, efter prövning av Kungl. Maj:t, utgå av statsmedel, ändock att bidrag med enahanda belopp icke ställts till förfogande av vederbörande kommun eller landsting. På sätt utskottet vid behandling av denna fråga vid 1916 års riksdag yttrade, bör emellertid tillämpande av en bestämmelse i sådan riktning icke förekomma utom i fall, då verkligen tvingande omständigheter föreligga.

I övrigt har utskottet icke funnit anledning att förorda någon ändring i de av departementschefen angivna grunderna för användningen av den ifrågavarande medelsanvisningen.

Vad därefter vidkommer förslaget om uppförande å 1918 års stat av det belopp, som för det ifrågavarande ändamålet kan anses erforderligt, står ett dylikt tillvägagångssätt i överensstämmelse med de grundsatser angående riksstatens fullständigande, som utskottet i annat denna dag avgivet utlåtande förordat. Emellertid torde i det anslag, som uppföres å riksstaten, böra inrymmas icke blott det belopp, som nu ställes till Kungl. Maj:ts förfogande, utan även den vid 1916 års riksdag för omhandlade ändamål beviljade krediten, 5,000,000 kronor, med avdrag för det belopp, 918,475 kronor, som därav tagits i anspråk före den 1 december 1916 och för vars täckande medel beviljats av innevarande års riksdag. Därest den nya krediten i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag bestämdes till 7,500,000 kronor, skulle alltså anslaget i sin helhet uppgå till 11,581,525 kronor. Utskottet har emellertid ansett, att beloppet bör avrundas till 11,500,000 kronor. Anslaget torde böra erhålla beteckningen »förslaganslag högst».

I enlighet med vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts föreliggande proposition samt herrar Ödlunds och Borggrens ovanberörda motioner må å extra stat för år 1918 för bekämpande av arbetslösheten i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 7 maj 1917 angivna samt av utskottet

ovan förordade grunder bevilja ett förslagsanslag, högst 11,500,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att därav förskottsvis redan under år 1917 utanordna erforderligt belopp.

Stockholm den 8 juni 1917.

På statsutskottets vägnar:

AXEL EKMAN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 198.